

*До разової спеціалізованої вченої ради
Національної академії
внутрішніх справ*

ВІДГУК

на дисертацію Суворової Анастасії Олексіївни на тему «Тактика проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність обраної теми є очевидною. Порівняльний аналіз статистичних даних щодо динаміки кримінальних правопорушень, вчинених щодо неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, засвідчує їх кількісне зростання. Передусім зазначене обумовлено тим, що неповнолітні потерпілі з вадами психофізичного розвитку характеризуються віктимністю. Особливості розслідування, тактики слідчих (розшукових) дій пов'язані з патологічним станом організму таких дітей, які у більшості випадків мають інвалідність. Слід констатувати збільшення кількості вчинених кримінальних правопорушень щодо дітей досліджуваної категорії. Негативні наслідки мають умови воєнного стану, подолання повномасштабної агресії Російської Федерації. Війна згубно позначається на фізичному, психологічному та психічному здоров'ї дітей, спричиняє травми, які провокуватимуть загострення вад психофізичного розвитку й у майбутньому.

Нині потреби практичної діяльності у боротьбі зі злочинністю обумовлюють необхідність розробки нових або суттєвого удосконалення існуючих методів, засобів, та прийомів, що використовуються під час проведення слідчих (розшукових) дій, діяльності з розслідування кримінальних правопорушень з метою досягнення завдань кримінального провадження. До таких завдань належить і визначення засад проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, формування науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення тактики їх проведення із врахуванням особливостей вказаних учасників слідчих (розшукових) дій. Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що

дисертаційне дослідження А.О. Суворової є актуальним та присвячене у формуванню теоретичних положень і практичних рекомендацій тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку.

Актуальність обраної теми дослідження аргументується й тим, що обрана тема дослідження пов'язана із виконанням завдань, **визначених у наукових програмах, планах, темах**. Зокрема, дисертація виконана відповідно до: Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2021 року, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 року № 942 зі змінами, внесеними постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2022 року № 782; Стратегії комунікації з питань європейської інтеграції на період до 2026 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 грудня 2022 року № 1155-р; відповідно до Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 23 червня 2023 року «Про прискорення судової реформи та подолання проявів корупції у системі правосуддя», введеного в дію Указом Президента України від 30 червня 2023 року № 359/2023; Тематики наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2020–2024 роки, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 11 червня 2020 року № 454; Основних напрямів наукових досліджень Національної академії внутрішніх справ на 2021–2024 роки, затверджених рішенням Вченої ради від 21 грудня 2020 року, протокол № 23. Тема дисертації затверджена рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ (протокол № 20 від 26 жовтня 2021 року), зареєстрована Координаційним бюро Національної академії правових наук України (№ 821, 2021 рік).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані здобувачкою, є обґрунтованими. Для досягнення

поставленої мети з точки зору методології дисертаційне дослідження А.О. Суворової базується на залученні загальнонаукових та спеціальних методів, які дали змогу оптимально врахувати специфіку об'єкта, предмета, мети й завдань дослідження. Використано: методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, аналогію, абстрагування); спеціально-правові методи, передусім порівняльно-правовий, історико-правовий, системно-структурний, метод системного аналізу, моделювання, статистичний, соціологічний та ін.

Заслуговує на увагу проведений аналіз наукових розробок та дисертаційних праць відповідно до предмету дослідження, що вказує на врахування здобувачкою наявних тенденцій розвитку у вітчизняному та міжнародному правовому регулюванні та практиці реалізації криміналістичних засад – щодо з'ясування особливостей проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку.

Дисертантка у роботі використала належні емпіричні джерела: статистичні й аналітичні матеріали МВС України, Національної поліції України, Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України за 2019–2023 роки й січень–лютий 2024 року; статистичні й аналітичні матеріали державних, правоохоронних органів, судових інстанцій, міжнародних і громадських організацій; дані, отримані внаслідок вивчення 61 судового рішення та 84 матеріалів кримінальних проваджень, учасником яких були неповнолітні потерпілі з вадами психофізичного розвитку, за 2016–2023 роки; результати анкетування 90 слідчих і 58 дізнавачів Національної поліції України (НПУ) у всіх регіонах України. Використано власний практичний досвід здобувачки, набутий за період роботи в слідчих підрозділах ГУНП у м. Києві.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Результатам дисертаційного дослідження А.О. Суворової характерний належний ступінь наукової новизни, який визначається тим, що на основі ґрунтовного вивчення законодавства, наукових праць, слідчої, судової та експертної практики, у дисертаційній роботі

комплексно висвітлено теоретичні положення та розроблено практичні рекомендації щодо тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, розроблено низку положень, висновків і рекомендацій, що мають наукову новизну, зокрема:

вперше:

– сформульовано визначення поняття «неповнолітній потерпілий з вадами психофізичного розвитку», згідно з яким це неповнолітня особа віком до 18 років, якій спричинено моральну, матеріальну або фізичну шкоду внаслідок вчинення кримінального правопорушення, що має стійкий психічний або фізичний розлад у функціонуванні організму, патологічний стан якої належить до класів 5, 6, 7, 8, 13, 17 та 18 МКХ-10 (Міжнародної статистики класифікації хвороб), спричинений різними факторами, що створює певні обмеження функціонування дитини в соціумі й обумовлює додаткові вимоги до забезпечення її прав у кримінальному провадженні;

– схарактеризовано неповнолітнього потерпілого з вадами психофізичного розвитку відповідно до класифікації за такими критеріями: хвороба неповнолітнього; причина захворювання; здатність сприйняття неповнолітнім навколишнього середовища та функціонувати в ньому; рівень соціальної захищеності неповнолітнього; місце територіальної визначеності неповнолітнього тощо. Сформовано характеристику неповнолітнього залежно від його індивідуальних ознак, що пов'язані з учиненим щодо нього кримінальним правопорушенням;

– розроблено пропозиції щодо використання досвіду іноземних держав під час проведення СРД за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, зокрема стосовно: спрощеного порядку досудового розслідування щодо неповнолітніх (досвід Естонії); переваг непротокольного виду допиту з неповнолітнім у формі спілкування в зручній для дитини обстановці, під час перегляду фільму, малювання (досвід Нідерландів); використання методики «RATAC», основою якої є встановлення психологічного контакту з дитиною (досвід США, Німеччини та Великої Британії);

безперервного взаємозв'язку освітніх громад, медичних, реабілітаційних установ та інклюзивних закладів на всіх етапах кримінального провадження за участю неповнолітніх (досвід Італії); здійснення соціального розслідування на постійній основі, яке полягає в ознайомленні працівників поліції із життям неповнолітніх (досвід Японії).

Низка наукових положень за змістом рубрики «наукова новизна» характеризуються як такі, що були удосконалені або дістали подальший розвиток, що відображено за змістом дисертаційного дослідження.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації, у наукових працях. Основні результати наукового дослідження опубліковано в 12 наукових публікаціях, серед яких: 4 статті у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, одна стаття в іноземному науковому виданні (Республіка Польща), 7 тез наукових доповідей, опублікованих за результатами участі в міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Вивчення наукових публікацій ще раз переконує у ґрунтовності та всебічності проведеного наукового дослідження. Таким чином, ознайомившись із дисертацією та публікаціями А.О. Суворової з теми дослідження можна прийти до висновку, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, є обґрунтованими, об'єктивними, достовірними та містять елементи наукової новизни.

Практичне значення отриманих результатів полягає у тому, що сформульовані в дисертації наукові положення, висновки та рекомендації впроваджено та можуть бути використані в:

– *законотворчій діяльності* – для внесення змін і доповнень до КПК України з метою вдосконалення кримінальної процесуальної регламентації проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих з вадами психофізичного розвитку (довідка Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності від 5 квітня 2024 року № 147д 9 / 15-30);

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення кримінального провадження за участю неповнолітніх потерпілих з вадами психофізичного розвитку (акти впровадження Святошинського УП ГУНП у м. Києві від 23 лютого 2024 року, відділу дізнання ГУНП у м. Києві від 25 лютого 2024 року, Головного слідчого управління НПУ від 28 березня 2024 року);

– *освітньому процесі* – під час викладання навчальних дисциплін «Кримінальний процес», «Криміналістика», підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 25 березня 2024 року);

– *науково-дослідній діяльності* – для подальших досліджень питань кримінального провадження за участю неповнолітніх потерпілих з вадами психофізичного розвитку (акти впровадження Національної академії внутрішніх справ від 25 березня 2024 року, Науково-дослідного інституту публічного права від 1 квітня 2024 року).

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертаційної роботи Суворової Анастасії Олексіївни відповідає встановленим вимогам. Вона структурована і складається з анотації, вступу, трьох розділів (що охоплюють десять підрозділів), висновків, списку використаних джерел (361 найменування) та додатків. Дисертація виконана державною мовою.

Авторка системно і логічно відобразила зміст наукового дослідження, який включає в себе послідовне вирішення проблем згідно предмета дослідження. Послідовно та змістовно розкриті мета і завдання дослідження з відображенням їх у висновках до розділів і загальних висновках, що сприяє легкості та цілісності сприйняття наукового доробку. Наукові положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані здобувачкою в тексті поданої праці.

Анотація у стислій формі представляє основні тези дисертаційного дослідження, наводиться перелік публікацій, в яких викладені основні результати представленого дослідження. Анотація викладена державною та англійською мовами.

У вступі визначено актуальність обраної теми дослідження, сформовано об'єкт і предмет дослідження, його мету та завдання, охарактеризовано наукову новизну, наведено та відомості про апробацію та публікацію результатів дисертаційного дослідження та ін.

У першому розділі дисертації «Теоретико-правові засади дослідження тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку» розкриваються питання щодо визначення стану наукових досліджень тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку (підрозділ 1.1.), висвітлюється нормативно-правове регулювання участі неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку в проведенні слідчих (розшукових) дій (підрозділ 1.2.), надається характеристика неповнолітнього потерпілого з вадами психофізичного розвитку та демонструється її вплив на тактику проведення слідчих (розшукових) дій (підрозділ 1.3), з'ясовується іноземний досвід проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку та його формуються пропозиції щодо його залучення до національної правозастосовної практики (підрозділ 1.4).

За змістом підрозділу 1.1. наголошується, що під час формування тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку обґрунтовано необхідність дотримання міжнародних стандартів, вимог кримінального процесуального законодавства України, криміналістичних рекомендацій, потребу врахування конкретної слідчої ситуації та індивідуальних особливостей учасників цієї слідчої (розшукової) дії. Ці питання не було вичерпно досліджено в науковій та навчально-методичній літературі.

Слушно, що у підрозділі 1.2. проаналізовано наказ Офісу Генерального прокурора, МВС України, Міністерства юстиції України та Міністерства соціальної політики України від 1 червня 2023 року № 150/445/2077/5/187 «Про запровадження та реалізацію пілотного проєкту щодо імплементації

міжнародних стандартів правосуддя, дружнього до дитини, у практичну діяльність», який спрямовано на забезпечення найкращих інтересів дитини, з метою напрацювання та впровадження в практичну діяльність уніфікованих підходів до реалізації стандартів правосуддя щодо дітей у кримінальному провадженні.

За змістом підрозділу 1.3 вирішено завдання формування характеристики неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, що охоплює такі групи даних: а) характеристику вад психофізичного розвитку: фізичне порушення, психічне порушення, складне порушення (як сукупність фізичних та/або психічних порушень) та їх різновиди; б) криміналістичну характеристику відповідного кримінального правопорушення, у якому неповнолітній потерпілий з вадами психофізичного розвитку є потерпілим; в) соціально-біографічні дані про таку дитину (відомості анкетного характеру), соціально-психологічні дані, характеристики інших суб'єктів, які перебувають у взаємозв'язку з неповнолітнім, соціальні зв'язки тощо. Обов'язково слід з'ясувати віктимні ознаки неповнолітнього потерпілого з вадами психофізичного розвитку, що має важливе значення як для розслідування, так і для попередження кримінальних правопорушень.

Позитивно, що авторкою у підрозділі 1.4 дисертації з'ясовується іноземний досвід проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку та демонструється його залучення до національної правозастосовної практики. У результаті окреслено основні напрями вдосконалення законодавства та правозастосовної діяльності України в контексті порівняння з практикою іноземних держав: 1) проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх із вадами психофізичного розвитку слід доручати уповноваженим особам, які пройшли спеціальну підготовку, володіють навичками та знаннями в галузі психології, зокрема розуміються на використанні спеціальних заходів і методів надання допомоги потерпілим дітям; 2) визначення місця проведення слідчих (розшукових) дій у спеціально облаштованих приміщеннях за моделлю «Барнахус». Під час

досудового розслідування неповнолітньому потерпілому доводиться відвідувати різні установи, неодноразово залучатися до проведення слідчих (розшукових) дій. Це може повторно травмувати дитину, а така модель, як «Барнахус», дозволить багатoproфільній міжвідомчій команді скоординувати ефективний та нетравматичний процес досудового розслідування; 3) встановлення психологічного взаємозв'язку з дитиною. Передумовою є детальне вивчення особи неповнолітнього потерпілого. Слід присвятити час неформальному спілкуванню: прогулятися разом, поцікавитися вподобаннями неповнолітнього, помалювати, послухати музику тощо; 4) встановлення виняткових випадків проведення слідчих (розшукових) дій з неповнолітніми потерпілими з вадами психофізичного розвитку за неможливості прибуття одного з учасників. Ідеться про випадки невідкладності, що може призвести до втрати доказової інформації (виняткові випадки неможливості забезпечення участі законного представника, психолога, педагога); 5) використання організаційно-тактичних засад проведення огляду місця події за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку та ін.

У *другому розділі* висвітлюється проблематика організаційно-тактичних засад проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку. Надається характеристика: організаційно-тактичних засад підготовчого, робочого, заключного етапів проведення СРД (підрозділ 2.1), організаційно-тактичних засад залучення спеціалістів до проведення СРД (підрозділ 2.2), організаційно-тактичних засад взаємодії слідчого з іншими суб'єктами під час проведення процесуальних дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку (підрозділ 2.3).

За змістом підрозділу 2.1. виокремлено проблемні питання реалізації організаційно-тактичних засад проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку під час підготовчого, робочого та заключного етапів.

У підрозділі 2.2. аргументовано важливість залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із

вадами психофізичного розвитку. Вивчення кримінальних проваджень продемонструвало, що до проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку залучали таких спеціалістів: психолога, педагога, лікаря, психіатра, криміналіста, судового експерта, сурдоперекладача, фізіогноміста, радиста (спеціаліста телеграфної азбуки Морзе). Найзапитуванишими є психологічні, криміналістичні, психіатричні, медичні спеціальні знання. Приділено увагу щодо їх практичної реалізації. Запропоновано криміналістичні рекомендації щодо підвищення ефективності залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку.

За змістом підрозділу 2.3 надано криміналістичні рекомендації щодо підвищення ефективності залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку. Слід: урахувати нагальну необхідність залучення спеціалістів, визначитися щодо напрямку та фахової спеціалізації таких осіб, рівня професійної підготовки, практичного досвіду, навичок і знань спеціалістів; з'ясувати необхідність залучення одного чи декількох спеціалістів; належно оформити запит-запрошення до установи з метою залучення спеціаліста до проведення слідчих (розшукових) дій; попереднє консультування щодо поставлених завдань, окреслення спільної мети їх виконання; визначитися щодо виду слідчих (розшукових) дій, оскільки проведення деяких із них потребують особливої підготовки, пов'язаної з необхідним обладнанням; окреслити форми та функції взаємодії.

У підрозділі 2.4. виокремлено форми взаємодії слідчого з іншими суб'єктами під час проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку: 1) загальна форма взаємодії, яку реалізують з інформаційною, довідковою метою, задля збирання та передання інформації; 2) спеціальна форма взаємодії, під час якої реалізують діяльність слідчо-оперативної групи, слідчий надає письмові й усні доручення, вказівки іншим суб'єктам, приймає процесуальні рішення в кримінальному

провадженні; 3) непроцесуальна форма взаємодії, під час якої реалізують організаційно-тактичні й управлінські завдання.

Третій розділ дисертації присвячений проблематиці виокремлення особливостей тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку. Висвітлюються особливості тактики допиту (підрозділ 3.1), слідчого експерименту (підрозділ 3.2), освідування (підрозділ 3.3) за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку.

У підрозділі 3.1 надано криміналістичні рекомендації щодо тактики допиту за участю неповнолітніх потерпілих з вадами психофізичного розвитку в умовах «зеленої кімнати», реалізації моделі «Барнахус», із виокремленням організаційних і тактичних завдань, які виконують слідчі за таких умов.

У результаті проведеної роботи, у підрозділі 3.2 запропоновано криміналістичні рекомендації щодо алгоритму дій слідчого під час проведення освідування за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, а саме щодо обстеження тіла освідуваного з метою виявлення слідів кримінального правопорушення та особливих прикмет, а також обстеження одягу особи для виявлення на ньому слідів кримінального правопорушення.

За змістом підрозділу 3.3 сформовані слушні криміналістичні рекомендації щодо алгоритму дій слідчого під час проведення освідування за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, а саме щодо обстеження тіла освідуваного з метою виявлення слідів кримінального правопорушення та особливих прикмет, а також обстеження одягу особи для виявлення на ньому слідів кримінального правопорушення.

Можна підсумувати, що висновки, сформульовані дисертанткою, відповідають отриманим результатам, завданням та меті дисертаційного дослідження.

Таким чином, дисертація відповідає існуючим вимогам та є завершеною науковою працею, результати якої вирішують актуальне наукове завдання.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно оцінюючи дисертацію А.О. Суворової, водночас необхідно звернути увагу на деякі положення, що могли б слугувати предметом подальших наукових досліджень або дискусії під час публічного захисту:

1. У підрозділі 1.3 авторка формує характеристику особи потерпілого як один із основних елементів криміналістичної характеристики, оскільки дані про особу потерпілого, інформаційна складова його біографічних даних, детальні відомості про спосіб життя, звички, стан здоров'я, оточення, рівень освіти й особистісного розвитку, рівень соціалізації тощо мають важливе значення для слідчого під час виявлення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень (стор. 75 дисертації). Постає питання: чи виокремлені за результатами дослідження закономірності – щодо вчинення тих чи інших видів кримінальних правопорушень, відповідно до їх криміналістичної характеристики, – стосовно певних дітей із вадами психофізичного розвитку, залежно від їх індивідуальних особливостей?

2. У підрозділі 2.2 «Організаційно-тактичні засади залучення спеціалістів до проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку», на підставі проведених досліджень, здобувачка формує визначення, що «спеціальними знаннями, які використовують під час проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку, є знання, уміння та навички в галузі медичних, психологічних, психіатричних наук тощо, отримані внаслідок професійної підготовки, підтверджені здобутим освітнім рівнем, якими володіє особа, яку слідчий залучає до кримінального провадження з метою сприяння ефективному виконанню його завдань» (стор. 138-139 дисертації). Однак, з даного приводу постає питання: чи варто у наведеному визначенні, що формує поняття спеціальних знань, виокремлювати їх види (медичні, психологічні, психіатричні), адже це обмежує як зміст спеціальних знань, так і можливості їх залучення слідчим для вирішення завдань розслідування?

3. У висновках до дисертації, а саме у контексті вирішення завдання щодо з'ясування іноземного досвіду проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку та його залучення до національної правозастосовної практики, авторка підсумовує, що проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх із вадами психофізичного розвитку слід доручати уповноваженим особам, які пройшли спеціальну підготовку, володіють навичками та знаннями в галузі психології, зокрема розуміються на використанні спеціальних заходів і методів надання допомоги потерпілим дітям. У цілому погоджуючись зі здобувачкою, цікаво почути вимоги щодо освітнього рівня таких осіб, набутої спеціальності, загальних та фахових компетентностей, практичного досвіду тощо.

4. У підрозділі 2.4 здобувачкою виокремлено форми взаємодії слідчого з іншими суб'єктами під час проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку. Це загальна форма взаємодії; спеціальна форма взаємодії; непроцесуальна форма. Виходячи із проведених емпіричних досліджень, на думку здобувачки, яке співвідношення даних форм взаємодії? Яка форма взаємодії є найбільш затребуваною при вирішенні поставлених завдань?

У той самий час, зазначені зауваження носять дискусійний характер, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Відсутність порушень академічної доброчесності. У ході вивчення як дисертаційного дослідження, так і наукових публікацій, фактів порушень академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота Суворової Анастасії Олексіївни є оригінальною, самостійно виконаною науковою працею.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

1. Дисертація Суворової Анастасії Олексіївни на тему «Тактика проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням. У ній отримано нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в

постановці і вирішенні проблем формування теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо тактики проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку.

2. Дисертація «Тактика проведення слідчих (розшукових) дій за участю неповнолітніх потерпілих із вадами психофізичного розвитку», за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною значимістю здобутих результатів відповідає спеціальності 081 Право та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. № 261 (і змінами і доповненнями), наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами і доповненнями) і «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка Суворова Анастасія Олексіївна заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент –
завідувач кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук,
професор

Костянтин ЧАПЛИНСЬКИЙ

Підпис Чаплинського К.О. засвідчую:

Перший проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Ігор МАГДАЛІНА